KIELIASIAIN NEUVOTTELUKUNTA LAUSUNTO OM/11/021/2007

8.4.2010

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

Lausuntopyyntönne OM 12/42/2006

YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN; YHDENVERTAISUUSTOIMIKUNNAN MIETINTÖ

Oikeusministeriö on pyytänyt kieliasiain neuvottelukunnalta lausuntoa yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamista käsittelevästä mietinnöstä. Kieliasiain neuvottelukunta toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Neuvottelukunta katsoo, että ehdotettu yhdenvertaisuuslainsäädäntö vahvistaa kielellisen yhdenvertaisuuden toteutumista ja täten kielellisiä oikeuksia. Erityisen positiivisena neuvottelukunta pitää sitä, että kieli syrjintäperusteena saatettaisiin lain oikeussuojakeinojen piiriin. Lisäksi yleinen yhdenvertaisuuden edistämisen painottaminen on hyvin tervetullut asia.

Kielilaki (423/2003) on yhdenvertaisuuslain tavoin yleislaki. Mietinnössä kielilain ja yhdenvertaisuuslain väliseen suhteeseen viitataan ainoastaan lyhyesti hyvityssäännöksen perustelujen yhteydessä. Jotta kansalliskielten asema selkeytyisi, ehdottaa neuvottelukunta lisättäväksi sopivaksi katsottuun yhteyteen maininnan kielilain ja yhdenvertaisuuslain suhteesta. Keskeistä olisi tuoda selvästi esiin, ettei kielilaki poista yksilöltä oikeuksia, joita tällä yhdenvertaisuuslain mukaan on, vaan että lait *täydentävät* toisiaan.

Lakien välistä suhdetta olisi lisäksi tärkeää selventää viranomaisen edistämisvelvollisuuden osalta. Kielilain 35.3 §:n mukaan julkisen vallan on toiminnassaan edistettävä kansalliskielten käyttämistä, ja viime kädessä ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin kansalliskieliin liittyvien sivistyksellisten tai yhteiskunnallisten tarpeiden turvaamiseksi. Neuvottelukunta ehdottaa, että lakiehdotuksen yhdenvertaisuuden edistämistä koskevia yleisiä vaatimuksia koskevan 5 §:n perusteluihin lisättäisiin viittaus edellä selostettuun kielilain pykälään.

Lakiehdotus sisältää informatiivisen viittaussäännöksen rikoslakiin (39/1889), mutta rikoslain syrjintäpykälien ja yhdenvertaisuuslain välistä suhdetta ei käsitellä mietinnössä lainkaan. Neuvottelukunnan näkemyksen mukaan lakien välistä suhdetta tulisi asian selkeyttämiseksi käsitellä nimenomaisesti ainakin lain perusteluissa. Erityisen tärkeänä neuvottelukunta pitää sitä, että perusteluissa selvennetään mitä häirinnällä tarkoitetaan sekä sitä, mikä ihmisryhmää vastaan ilmenevän häirinnän suhde on rikoslaissa rangaistavaksi säädettyyn kiihottamiseen kansanryhmää vastaan (RL 11:10), sillä perustelujen mukaan häirintä kattaisi suhteellisen vakavankin menettelyn. Lisäksi viittaus rikoslain 40 luvun 9 §:ssä säädettyyn virkavelvollisuuden rikkomiseen olisi tarpeen. Virkavelvol-

lisuuden rikkomista voisi olla esimerkiksi jos kaksikielinen viranomainen kieltäytyy tarkoituksellisesti antamasta palvelua asianomaisen käyttämällä kansalliskielellä.

Eräissä yliopistoissa on yliopistolain (558/2009) nojalla varattavissa ruotsin kieltä taitaville tietty määrä aloituspaikkoja, jotta kieltä taitavien henkilöiden koulutus maan tarpeisiin varmistettaisiin. Nämä niin sanotut kielikiintiöt otetaan usein esiin suomenkielisiä syrjivinä, vaikka kieliryhmien erilaiselle kohtelulle on katsottu olevan perustuslain 6 ja 17 §:ien nojalla hyväksyttävä peruste, kunhan kiintiö on avoinna kaikille, joilla on riittävä asianomaisen kielen taito. On varsin mahdollista, että asia nousee jatkossakin kielipoliittisessa keskustelussa esiin. Tästä syystä neuvottelukunta ehdottaa, että joko ehdotetun lain syrjinnän määritelmää koskevan 11 §:n tai positiivista erityiskohtelua koskevan 13 §:n perusteluissa mainittaisiin selvästi, ettei kyseisten aloituspaikkojen varaaminen ruotsin kieltä taitaville ole kiellettyä syrjintää.

Työelämässä tapahtuvan syrjinnän osalta neuvottelukunta toteaa, että virkoihin säädetään usein kelpoisuusvaatimukseksi kaavamaisesti erinomainen kielitaito suomen tai ruotsin osalta. Näin tapahtuu vaikka työtehtävät eivät sitä käytännössä edellyttäisi tai vaikka työtehtävät olisi järjestettävissä tavalla, joka mahdollistaisi kelpoisuusvaatimusten räätälöinnin eri virkoihin tarkoituksenmukaisille tasoille. Neuvottelukunta pyytää kiinnittämään tähän huomiota ja ehdottaa, että lakiehdotuksen 12 §:n 2 § momentin perusteluissa mainittaisiin, etteivät epätarkoituksenmukaisen korkeat kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset saa nousta viransaannin esteeksi. Ne ovat myös niin kansallisen lainsäädännön kuin yhteisölainsäädännön vastaisia.

Lain rakenteen osalta neuvottelukunta pyytää kiinnittämään huomiota ehdotetun yhdenvertaisuuslain valvontaa koskevaan 4 lukuun. Lakiteknisesti epäselvä on ratkaisu, jossa ensin säädetään yhdenvertaisuusvaltuutetun ja -lautakunnan toimivallasta työelämässä ja sen jälkeen muualla kuin työelämässä. Valittu rakenne voi olla perusteltu, mutta sitä tulisi selkeyttää esimerkiksi otsikoimalla pykälät selvemmin väliotsikoiden käytön sijasta.

Kieliasiain neuvottelukunnan tehtävänä on siitä säädetyn asetuksen (433/2004) mukaan seurata ja edistää kielellisten oikeuksien toteutumista. Säädettäessä yhdenvertaisuusvaltuutetun oheen perustettavasta neuvottelukunnasta tarkemmin, olisi perustettavan neuvottelukunnan tehtäväksi selkeyden vuoksi tärkeä rajata yhdenvertaisuuden seuraaminen ja edistäminen.

Neuvottelukunta liittää mukaan 11. kesäkuuta 2007 ja 18. huhtikuuta 2008 antamansa lausunnot ja pyytää kiinnittämään huomiota myös niissä esitettyyn.

Rauno Saari
Puheenjohtaja
Kieliasiain neuvottelukunta

Reetta Peltonen
Sihteeri
Kieliasiain neuvottelukunta

KIELIASIAIN NEUVOTTELUKUNTA LAUSUNTO OM/11/021/2007

18.4.2008

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

Lausuntopyyntönne OM 12/42/2006

YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN; YHDENVERTAISUUSTOIMIKUNNAN VÄLIMIETINTÖ

Yhdenvertaisuustoimikunta on pyytänyt kieliasiain neuvottelukunnalta lausuntoa yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamista käsittelevästä välimietinnöstään. Kieliasiain neuvottelukunta toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Kielilaki (423/2003) on yleislaki, joka koskee yhdenvertaisuutta erityisesti kansalliskielten välillä. Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnössä ei kuitenkaan tarkastella kielilakia. Ratkaisu jättää kielilaki tarkastelun ulkopuolelle on ymmärrettävä siitä syystä, ettei kansalliskieliä koskevan kielilain uudistaminen ole ajankohtainen yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Näin ollen kielilain säännösten perusteellinen läpikäynti välimietinnössä olisi epätarkoituksenmukaista. Maininta kielellisten oikeuksien erityispiirteistä on kuitenkin tarpeen asian selkeyttämiseksi.

Neuvottelukunta esittää tästä syystä harkittavaksi kielilakia yleislakina käsittelevän yhteenvedon lisäämistä esimerkiksi I luvun alalukuun 3 ("Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevat yleislait", s. 32) sekä maininnan kielilaista alun tiivistelmäosioon (s. 5). Viranomaisorganisaation rakennetta käsiteltäessä (V luvun 2. alaluku) olisi puolestaan aiheellista kiinnittää huomiota muun muassa mahdollisesti perustettavan syrjintäasiain neuvottelukunnan toimivaltaan suhteessa jo olemassa olevan kieliasiain neuvottelukunnan toimivaltaan, josta säädetään valtioneuvoston asetuksessa kielilain täytäntöönpanosta (433/2004).

Neuvottelukunta pitää edelleen kielellisten oikeuksien kannalta ongelmallisena sitä, että kansalliskielten perusteella tapahtuva syrjintä voi tulla arvioitavaksi joko kielilain (kansalliskielet) tai yhdenvertaisuuslain (kaikki kielet) nojalla. Koska kielilain vastaisesta toiminnasta ei ole säädetty erityisiä rangaistussäännöksiä, vaihtelisivat käytössä olevat oikeuskeinot sovellettavasta laista riippuen. Välimietinnöstä ei käy selkeästi ilmi, millä perustein valinta kahden yleislain välillä tapahtuisi. Tähän ongelmaan tulisi ottaa valmistelussa kantaa.

Lisäksi neuvottelukunta pyytää yhdenvertaisuustoimikuntaa kiinnittämään huomionsa myös neuvottelukunnan 11. kesäkuuta 2007 antamassa lausunnossa esitettyyn.

Paulina Tallroth
Kieliasiain neuvottelukunta
Pääsihteeri

Laura Määttänen
Kieliasiain neuvottelukunta
Sihteeri

KIELIASIAIN NEUVOTTELUKUNTA
Pääsihteeri, hallitusneuvos Paulina Tallroth

LAUSUNTO
11.6.2007

Yhdenvertaisuustoimikunnan asiantuntijakuuleminen 11.6.2007

Kieliasiain neuvottelukunta keskittyy lausunnossaan vastaamaan yhdenvertaisuustoimikunnan muistioon sisältyviin kysymyksiin pitäen lähtökohtanaan *kielen perusteella* ilmenevää syrjintää suomalaisessa yhteiskunnassa.

1 Kuinka laajaa syrjintä on ja miten se ilmenee käytännössä?

Eri kieliryhmät kokevat syrjintää. Kaikkien ryhmien, esimerkiksi maahanmuuttajien, kohdalla syrjintä kuitenkin lienee usein pikemminkin syrjintää etniseen tai kansalliseen alkuperän perusteella kuin syrjintää kielen perusteella. Saman voidaan sanoa koskevan ainakin osittain myös saamelaisia, romaneja ja venäjänkielisiä, joita kieliasiain neuvottelukunta on työssään kuullut. Kieliryhmistä myös viittomakieliset kokevat syrjintää, joskin tämän ryhmän kohdalla syrjinnän voidaan olettaa johtuvan pikemminkin vanhakantaisesta käsityksestä viittomakieltä käyttävistä vammaisina sekä käytännön vaikeuksiin toteuttaa viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia kuin siitä, että viittomakieltä nimenomaan kielenä syrjittäisiin. Näin ollen voidaan yleisesti todeta, että syrjintä kielen perusteella on, kieliryhmästä riippuen, usein läheisessä yhteydessä muihin syrjintäperusteisiin, ja etteivät havainnot kielisyrjinnästä siksi ole yksinkertaisesti luokiteltavissa ja selitettävissä. Tämä ei luonnollisestikaan vähennä syrjinnän vakavuutta.

Varsinkin *saamelaisten, romanien* ja *venäjänkielisten* kokemaa syrjintää koskeva huoli on useamman kerran huomattu ja otettu esille huomattu Suomea sitovien sopimusten kansainvälisessä valvonnassa samoin kuin julkisessa keskustelussa. Suomessa ei kuitenkaan ole tapana raportoida kansainvälisille valvontaelimille – tai edes tuoda esiin maan julkisessa keskustelussa – syrjinnästä, joka kohdistuu äidinkielenään *ruotsia* käyttävään väestönosaan. Näin on siitä huolimatta, että ruotsi on perustuslain mukaan maan kansalliskieli ja sellaisena yhdenvertainen suomen kielen kanssa. Seuraavassa käsitellään muutamia näkökohtia, jotka koskevat maan ruotsinkielisen väestön tai ruotsinkielisten henkilöiden kokemaa epäyhdenvertaista kohtelua ja ainakin jonkintasoista syrjintää kielen perusteella.

Kokemukset syrjinnästä kielen perusteella ovat subjektiivisia, ja niiden sisältöä on vaikea kvantifioida. Koska ruotsinkieliset usein kokevat jonkintasoista kielteisyyttä kieltään kohtaan, on kielteisille viesteille herkistyminen mahdollista. Näin ollen kokemus, ettei saanut ruotsinkielistä palvelua saattaa myös merkitä, ettei asiakas mielestään saanut palvelua riittävän hyvällä ruotsin kielellä, tai että sitä annettiin vastahakoisesti tai vasta sitä erikseen pyydettäessä. Tosiasiallisen syrjinnän laajuutta on siten vaikea määritellä.

Lienee kuitenkin mahdollista todeta *yleisellä tasolla*, että ruotsinkieliset kokevat *suhteellisen laajaa* kieleen perustuvaa epäyhdenvertaista kohtelua tai syrjintää. Tämä on mahdollisesti yleisempää Etelä-Suomessa ja varsinkin pääkaupunkiseudulla kuin esimerkiksi Pohjanmaalla.

Ruotsinkieliset kokevat kieleen perustuvaa syrjintää muun muassa siksi, että ruotsin kielen vastaisten *julkinen keskustelu sekä lehti- ja verkkokirjoittelu* vaikuttaa saavan "yhteiskunnan hiljaisen hyväksynnän", eikä siihen puututa. Myös ruotsinkielisten yleisesti ottaen hyvä suomen kielen taito kääntyy käytännössä heitä vastaan, ja heitä pyydetään usein suoraan vaihtamaan

suomen kielellä. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että mitä "kaksikielisempi" ruotsinkielinen henkilö käytännössä on, sitä laajemmin hänen edellytetään käyttävän suomea. Tällöin vedotaan, usein viranomaislähtöisesti, henkilön toisen kotimaisen kielen taitoon, jotta hän luopuisi kielellisistä oikeuksistaan. Tämä on arkipäivää myös kaksikielisissä viranomaisissa.

Erityisen ongelmallisena edellä esitettyä ilmiötä voidaan pitää *esitutkinnassa ja tuomioistuimissa,* jossa vastakkain joutuvat kaksi perusoikeutta, henkilön oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hänen kielelliset oikeutensa. Myös *hallintoasian käsittelyssä, esimerkiksi verotusmenettelyssä,* sanasto ja asia voivat olla vaikeita toisella kuin omalla kielellä, ja henkilön omaisuudensuoja voi kärsiä, jollei hän omassa asiassaan voi käyttää omaa kieltään tai ei täysin ymmärrä viranomaisen käyttämää kieltä. Oikeusturvan ja henkilökohtaisen koskemattomuuden varmistamiseksi oman kielen käyttömahdollisuus on keskeinen kaikissa *pakkotilanteissa,* esimerkiksi kiinniotossa, pakkohoitoon ohjattaessa ja huostaanotossa.

Ruotsinkieliset kokevat asiatonta kohtelua tai syrjintää myös *työelämässä,* joka ilmenee muun muassa siten, että ruotsia äidinkielenään käyttävältä edellytetään käytännössä erinomaista tai muutoin sujuvaa suomen kielen taitoa, mutta työtehtävien hoitamisesta ainakin kahdella kielellä palkitaan harvoin. Ruotsinkieliset saavat käytännössä usein toimia kääntäjinä tai tulkkeina suomenkielisille, vaikka nämä tehtävät eivät kuulukaan heidän varsinaisiin työtehtäviinsä eikä tästä erikseen palkita.

Työelämässä ilmenevänä epäkohtana on pidettävä sitä, että virkoihin on usein kaavamaisesti säädetty kelpoisuusvaatimukseksi erinomainen suomen kielen taito, vaikka työtehtävät eivät sitä tosiasiassa edellytä tai vaikka työtehtäviä jakamalla virkoihin olisi mahdollista räätälöidä kelpoisuusvaatimukset entistä paremmin. *Epätarkoituksenmukaisen korkeat, kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset* nousevat ainakin joillakin ruotsinkielisillä viransaannin esteeksi. Ne ovat myös niin kansallisen lainsäädännön kuin yhteisölainsäädännön vastaisia.

Eräissä tapauksissa on käytetty *epäsymmetrisiä kielilisiä,* joiden johdosta suomenkieliset saavat kielilisän ruotsin kielen taidosta, mutta ruotsinkielisiä "ei voi palkita heidän äidinkielestään" eikä heille myöskään makseta kielilisää suomen kielen taidosta. Edelleen on ilmennyt tapauksia, joissa ruotsinkielisen äidinkieltä käytetään argumenttina olla valitsematta häntä virkaan, ja ruotsinkielisten kykyä toimia tehtävissään objektiivisesti, kieliryhmäänsä suosimatta, epäillään.

Niin kansainvälisiä sopimuksia seuraavat valvontaelimet kuin eräät suomalaisetkin ovat kiinnittäneet huomiota ruotsin kieltä koskeviin kelpoisuusvaatimuksiin, ja näitä on joskus virheellisesti pidetty *syrjivinä.* Tällöin on kuitenkin unohdettu, etteivät viran erityiset kelpoisuusvaatimukset, koskivatpa ne koulutusta, kielitaitoa tai kansalaisuutta, ole syrjiviä, jos ne ovat hyväksyttävällä tavalla perusteltavissa. Julkisyhteisöjen henkilöstölle tulee lain mukaan asettaa *tehtävän edellyttämät* kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset, jotka voivat koskea suomen, ruotsin tai muidenkin kielten taitoa. Ruotsin kieltä koskevia kelpoisuusvaatimuksia on asetettu kokonaisuutena arvioiden suhteellisen harvoihin virkoihin, ja ne ovat tasoltaan yleensä sangen maltillisia. Niitä ei voida pitää syrjivinä.

2 Minkälaisia uudistustarpeita on nykyisessä yhdenvertaisuuslainsäädännössä?

Yhdenvertaisuuslainsäädännön terminologinen yhdenmukaistaminen ja kaikkien syrjintäperusteiden "avaaminen", jotta syrjintä olisi mahdollista identifioida ja siihen voitaisiin myös puuttua, olisi hyödyksi yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Myös perustuslain 6 §:n 2 momentissa käytetyn

ilmaisun "ilman hyväksyttävää perustetta", samoin kuin ns. positiivisen erityiskohtelun sisältöä tulisi tehdä tunnetuksi ja ymmärrettäväksi.

Anonyymi syrjintä, varsinkin verkossa, on yleistynyt nopeasti. Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä olisi tärkeää pohtia sitä, miten tämäntyyppiseen syrjintään on mahdollista puuttua. Tässäkin yhteydessä olisi luonnollisesti huolehdittava muiden perusoikeuksien, ennen kaikkea sananvapauden, toteutumismahdollisuuksista.

3 Ovatko toimikunnan alustavat kannanotot ja kysymyksenasettelut oikeansuuntaisia yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamistarpeet huomioon ottaen?

Muistion 6 otsikon alla esitettyjä alustavia kannanottoja ja kysymyksenasetteluja voidaan kokonaisuutena tarkasteltuna pitää oikeansuuntaisia.

Kohta 1: Suomessa jatkuvasti lisääntyvä kielellinen, kulttuurinen, uskonnollinen ja etninen monimuotoisuus edellyttää pitkäkestoista ja johdonmukaista *asennekasvatusta*. Tämä edellyttää käytännössä myös muita toimenpiteitä kuin lain säätämistä ja sen valvontaa. Muiden kuin viranomaisten kuuleminen asennekasvatuksen ja suvaitsevuuden lisäämiskeinojen selvittämiseksi olisi tästä syystä tarpeen.

Kohta 2: Yleislakia puoltaa muun muassa se, että kaikki syrjintäperusteet olisivat yhdenvertaisen käsittelytavan myötä perustuslain lisäksi myös tavallisessa lainsäädännössä "samanarvoisia". Tällä voidaan arvioida olevan ainakin jonkintasoista signaalivaikutusta. Lisäksi yhteen yleislakiin kootusta yhdenvertaisuussääntelystä lienee helpompi tiedottaa julkisesti ja kouluttaa viranomaisia. Ongelmalliseksi yleislaki voi muodostua silloin, kun se on liian yleinen, koska se vesittäisi lainsäädännön sisältöä. Esimerkiksi ns. puitelait saattavat olla sisällöltään niin yleisiä, ettei niitä käytännössä koeta sitoviksi. Ilmaisua puitelaki tuleekin välttää.

Kohta 3: Syrjinnän torjuminen ja yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen ovat tärkeitä tavoitteita. Edistämistavoitteet jäävät kuitenkin usein abstrakteiksi ja siksi myös soveltajille vaikeaselkoisiksi, jollei niiden sisältöä jo lainsäädännön uudistamisen yhteydessä konkretisoida *ainakin perustelutasolla*. Syrjinnän torjumiseksi tulisi käyttää muun muassa *perusoikeusmyönteistä laintulkintaa* argumenttina.

Kohdat 4-5: Kohdat 4 ja 5 kuuluvat asiallisesti yhteen, sillä molemmissa käsitellään yhdenvertaisuuslainsäädännön edistämistä, valvontaa ja neuvontaa.

Pohdittaessa kohdassa 4 esitettyjä vaihtoehtoja a, b, ja c tulisi ottaa huomioon, ettei kaikille syrjintäperusteille nykyisessä lainsäädännössä ole syrjintävaltuutettua (vaihtoehto a). Lisäksi tulisi selvittää *ylimpien laillisuusvalvojien* toimivalta sekä suomen ja ruotsin kielen osalta *oikeusministeriön toimivalta* (kielilain 36 § 2 mom.) suhteessa uusiin ehdotuksiin (vaihtoehdot b ja c). Toimivaltakysymyksiin liittyy läheisesti myös syrjinnän suhde *rikosoikeuteen* ja siten syrjintävaltuutetun toimivalta suhteessa lainkäyttöelimiin.

Edelleen tulisi pohtia, mikä vaihtoehdoista on kannatettavin *kansalaisten kannalta*. Tässä pohdinnassa tulisi muun muassa ottaa huomioon, mikä ratkaisu korottaa tai madaltaa kansalaisten kynnystä tarvittaessa ottaa yhteyttä syrjintävaltuutettuun.

Kohdissa 4 ja 5 käsitellään lainsäädännön *edistämistä, valvontaa ja neuvontaa*. Olisi kuitenkin tärkeää selvittää näiden toimintojen laatu, jotta viranomaisten velvollisuudet ja sitä kautta mahdollisten uusien valvontaelinten valtuudet voitaisiin säätää selkeärajaisesti. Edistäminen ja neuvonta ovat ennakoivia toimintamuotoja, mutta valvonta on pääasiassa jälkikäteistä. Näiden toimintojen suhdetta toisiinsa olisi täsmennettävä.

Suomen ja ruotsin kieltä koskevien oikeuksien osalta on muistettava, että kielilaissa säädetään nimenomaisesti viranomaisten velvollisuudesta valvoa kansalliskieliä koskevan lainsäädännön toteutumista omalla toimialallaan (kielilain 36 § 1 mom.). Oikeusministeriön seurantavelvollisuus (kielilain 36 § 2 mom.) ei näin ollen ole valvontatehtävä, joskin ministeriöllä on oikeus antaa lainsäädäntöä koskevia *suosituksia*. Käytännössä muut viranomaiset kuitenkin pitkälti kokevat oikeusministeriön valvovan kielilainsäädäntöä. Tätä esimerkkiä hyväksi käyttäen on yhdenvertaisuuslainsäädäntöä uudistettaessa tärkeä selvittää, onko syrjintää koskevan valvonnan kokoaminen nimetylle viranomaiselle hyvä ratkaisu, vai johtaako se mahdollisesti siihen, että muut viranomaiset kiinnittävät vähemmän huomiota niiden toiminnassa mahdollisesti ilmenevään syrjintään.

Kohta 6: Lainsäädännöstä *tiedottaminen* on sen tunnetuksi tekemiseksi ja sen vaikuttavuuden varmistamiseksi hyvin tärkeää. Tiedottamisessa on otettava huomioon eri kieliryhmät.

4 Mitä muita seikkoja toimikunnan tulisi ottaa huomioon yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistuksessa?

Uuden lainsäädännön valmisteluvaiheessa eri syrjintämuotoja kokevien ryhmien *laaja kuuleminen* on ensiarvoisen tärkeää. Myös median edustajien kuuleminen olisi tärkeää, sillä medialla on yhteiskunnassa keskeinen rooli paikkansapitävän tiedon välittämisessä ja sitä kautta syrjintään johtavan tiedottomuuden ja ennakkoluulojen esilletuomisessa. Ks. myös kysymys 3, kohta 1.